

libere possint ab utrolibet regentium vicissim audire, sicut voluerint, ut in dicto tempore possint deliberare, tractatis autem triginta diebus præfatis, teneantur sequi illum regentem à quo reperti fuerint primam lectionem audisse post dictos triginta dies, nec deinceps possint mutare regentem præterquam ex licentia rectoris, quam non dabit nisi aliqua iusta causa interueniente, puta si regens fuerit infirmitate aliqua detentus, aut aliquam absentiam magnam fecerit, vel propter aliam causam similem propter quam videretur Rectori, quod scholasticus ille petit iustum, & quod propter evidentem utilitatem quam credit se consequuturum, mutat regentem, & non propter aliud, in quoniam enixe conscientiam Rectoris oneramus. Postea vero procedente tempore utriusque regentia, si apparuerit, quod alicui ex præfatis duobus regentibus summularum à primo die, post elapsos dictos triginta dies usque ad terminum primæ solutionis cathedrarum defuerit quinta pars numeri omnium summularum per maiorem partem dicti temporis eo ipso vacet eius regentia pro illo anno, & nihil ei solvatur pro salario temporis elapsi à die suæ electionis: pro verificanda autem huiusmodi quinta parte Rector, & Consiliarius teneantur statim post elapsos dictos triginta dies, à die provisionis regentiarum iniungere visitatoribus cathedrarum, ut infra novem dies sequentes habeant informationem de numero summularum utriusque regentia, & quinta pars huiusmodi numeri habeatur pro quinta parte prædicta, quam, si aliquis ex prædictis regentibus, per præfatum tempus, aut maiorem partem eius non habuerit eo ipso perdat regentiam, & nihil ei solvatur pro salario temporis elapsi, ut præfertur, præterquam, si aliquando contigerit, neutrum eorum habere dictam quintam partem, per maiorem partem temporis præfati, nam tunc vacabit regentia illius, qui minorem numerum auditorum per maiorem partem dicti temporis habuisse apparuerit, soluto ei stipendio pro rata, post dictum autem terminum primæ solutionis cathedrarum, volumus, quod quicumque numerus auditorum sufficiat ad continuandum regentiam usque ad finem cursus: si tamen apparuerit aliquem ex regentibus esse adeo desidem, vel remissum, quod videatur inutilis, vel modici fructus eius regentia: volumus quod per Rectorem, & consiliarios, habita per eos aut per visitatorem cathedrarum illius anni informatione, quoties viderint expedire, teneantur eum à regentia expellere, aut priuare sine aliqua difficultate, super quo eorum conscientias oneramus. Et electi sic in regentes, recepto prius ab eis iuramento, prout in forma iuramenti inferius continetur, legant per tres annos immediate sequentes, & usque ad festum purificationis quarti anni, quo die finitur cursus. Nihilominus tamen regentes metaphysicorum gaudebunt omnibus & singulis præuilegijs regentium, usque ad diem sancti Lucae præfati quarti anni, si vero contigerit, quod aliqua ex regent-

regentijs summularum vacauerit, medio tempore ante diem sancti Francisci, vel etiam quacumq; alia regentia artium, vel theologiae, aut alia quacumq; cathedra nostri collegij, & vniuersitatis cuiuscunq; facultatis vacare contingerit, siue ex eo quod finitum fuerit tempus regentiae, vel cathedrae, seu per obitum, vel absentiam regentis aut alio quouis modo vacet, tunc Rector & consiliarij, teneantur eodem die vacationis, publice denuntiare per cedulas eorundem manu subscriptas vacationem praefatae regentiae, vt volentes se opponere teneantur comparere coram eisdem Rectore, & consiliarijs in termino inferius assignando, videlicet, si regentia summularum vacauerit ante diem sancti Francisci, vel regentia logicae, philologiae, aut metaphysicae quocunq; tempore, quocunq; modo vacauerint, vt praemissum est, teneantur se opponere infra decem dies proxime sequentes a tempore vacationis, & infra alios decem dies immediate sequentes fiat prouisio, & omnia superius requisita, ita quod ultra viginti dies a tempore vacationis nullatenus differatur prouisio praefatae regentiae. Si autem fuerit cathedra theologiae, aut alterius cuiuscunq; facultatis, quae non sit de regentijs Artium supradictis, tunc assignetur terminus triginta dierum, infra quem oppositores compareant coram praefatis Rectore, & consiliarijs ad se opponendum, & infra alios viginti dies immediate sequentes omnino fiat prouisio eiusdem regentiae, aut cathedrae vacantis, ita quod ultra quinquaginta dies prouisio nullatenus differatur, sed si aliquis ex oppositoribus non fuerit graduatus in hac vniuersitate, ultra lectiones oppositionis sibi assignandas, teneatur legere in praefato termino aliquas alias lectiones, prout Rectori, & consiliarijs visum fuerit, ad ostendendum suam sufficientiam, & eruditionem, de materia, quam ipse elegerit, & hoc idem teneantur facere alij oppositores ad regentias artium non graduati in hac vniuersitate in termino superius assignato. Et in caeteris omnibus, tam de non admittendo, ad electionem regentiae, vel cathedrae vacantis, nisi auditores duntaxat illius regentiae, vel cathedrae, qua in omnibus alijs, seruetur prorsus ea omnia, & singula, quae in hac nostra constitutione in prouisione regentiae summularum disponuntur seruanda, & seruatis caeteris seruandis circa assignationem lectionum ad talem regentiam, vel cathedram vacantem, vt praemissum est, fiat electio, & prouisio: Electus vero in locum alicuius ex octo regentibus artium duntaxat duret tantummodo per idem tempus, quod restabat de curso alterius regentis, in cuius locum succedit, vt perficiatur cursus trium annorum, & quatuor mensium, qui requiruntur ad cursum magisterij artium perficiendum: In vacatione vero, & prouisione cuiuscunq; cathedrae theologiae permittimus, qd si quispiam ex oppositoribus nondum fuerit magister in theologia, tamen cursus suos peregerit, ita quod statim, vel

infra sex menses, à die prouisionis ipsius regentiæ possit ad gradum magistri promoueri, & si vota scholarium eiusdem facultatis suffragentur, nihilominus ad prædictam regentiam possit admitti, & tunc in tali casu possit vnus solus graduari, etiam ante biennium, & quia aliquando propter defectum, vel insufficientiam, & inhabilitatem aut propter incuriam, vel desidiam alicuius ex lectoribus, vel regentibus nostri collegij, & vniuersitatis, præfato collegio, & vniuersitati magnum incommodum, & detrimentum prouenire posset, tam in diminutione, & frequentia scholarium, quàm in iactura integræ & commendabilis famæ collegij: Ideo ad huiusmodi dâna, & inconuenientia tollenda, & vt utilitati collegij, & vniuersitatis consulatur: Volumus, & ordinamus, quòd per singulos annos Rector & consiliarij collegij & vniuersitatis intra triduum post ipsorum electionem duos teneatur eligere visitatores ex eorũ numero, qui præstato prius solenni iuramento super signum crucis, & sancta Dei euangelia, quòd omni odio, amore, & fauore postpositis, se informabunt diligenter ab omnibus, & singulis scholaribus in singulis facultatibus audientibus, & ab alijs quibuscunq; personis, à quibus certiores fieri possint, & viderint expedire de incommoditatibus, & damnis ac qualitatibus regentium, & lectorum, ac alijs inconuenientibus, & qualiter in regendo, & legendo segerant, & quantam habeant singuli eorum frequentiam, aut penuriam auditorum: Et q; singula, quæ ex prædicta informatione compererint, fideliter in congregatione ipsorum Rectoris, & consiliariorum denunciabunt. Qui omnes in simul postquam præfatum visitatorum informationem, & relationem audierint præstato prius iuramento, & facta diligenti examinatione qualitatũ ipsorum regentium, & lectorum: Si notabile damnum ipsi collegio, & vniuersitati ex alicuius ipsorum regentium, & lectorum inhabilitate, & insufficientia, incuria, & negligentia, vel defectu viderint prouenire, & ipsis vel maiori parti ipsorum visum fuerit expedire, teneantur priuare talem regentem, vel lectorem sua regentia, vel cathedra sine aliqua audientia, & omni appellacione postposita, & de alio habili, & sufficienti iuxta formam in hac & in alijs nostris constitutionibus traditam, collegio, & vniuersitati prouidere, & si inuenerint aliquam regentiam, vel lecturam præfati collegij, & vniuersitatis aliquando habere magnam penuriam, vel inopiam audientium: tunc attendita qualitate temporis, & lecturæ possint Rector, & consiliarij commutare ad residuum anni, vel ad certum tempus præfatum lecturam in aliam eiusdem, vel alterius facultatis, quam viderint expedire, maxime ne auditores illius lecturæ, qui tunc forte absunt, propter sui absentiam incommodum patiantur.

STatuimus in super, & ordinamus, quòd occurrente vacatione alicuius
 regentiæ, antequàm de eadem regentia prouideatur, & Rector, & Con-
 siliarij iuxta dictamen suæ conscientiæ taxare, & assignare teneantur sa-
 larium, & stipendium ipsius regentiæ secundum exigentiam temporum,
 & qualitatem personarum, ita tamen, quòd salarium totius integri cur-
 sus artium nullatenus possit excedere summam ducentorum, & qua-
 draginta florenorum auri de Aragonia pro toto cursu, hoc modo, videli-
 cet, quòd in primo anno possint assignari pro salario octoginta floreni,
 & in secundo, alij octoginta, in tertio vero, qui debet computari à die
 sancti Lucæ vsque ad secundum festum purificationis, alij octoginta: Sa-
 larium vero cuiuslibet regentiæ theologorum etiam nullomodo possit ex-
 cedere summam centum florenorum similium annuatim, & siue collegia-
 les, siue alius extra Collegium assumatur ad regentiam, nullatenus pos-
 sint augere præfatum salarium, præterquam regentibus summularum,
 & logicorum, quibus si non fuerint Collegiales, vltra præfatum sala-
 riũ assignentur eis arbitrio Rectoris, & consiliariorũ aliqua domus, in qui-
 bus habitent de vicinioribus eidem Collegio, propter quæstiones, & re-
 parationes, quas circa horam prandij, & cenæ facere teneantur, & vo-
 lumus, quòd nullus regentium possit habitare intra Collegium nisi sit
 Collegialis, & tunc durante tempore suæ præbendæ duntaxat, & insu-
 per, Collegiales qui fuerint regentes, prætextu regentiæ in nullo excu-
 sentur, sed omnino astringantur ad omnia, quæ cæteri Collegiales tenen-
 tur, præterquam si fuerint regentes summularum, logicorum, physico-
 rumque, qui vt liberius, & absque aliquo impedimento suis regentijs,
 & exercitamentis intendere valeant: ac propter assiduas lectiones ipsorum
 & alia exercitamenta ad quæ tenentur nullatenus ad aliqua officia do-
 mus assumantur: Regentes vero metaphysicæ, & theologiæ tantum-
 modo teneantur acceptare officium Rectoriæ, & Consiliaratus, si ad
 ea, secundum formam nostrarum Constitutionum fuerint electi: ha-
 beantque præfati Regentes suas habitationes, & cameras spaciosio-
 res, & ampliores cæteris Collegialibus, eo tempore solum quo suis
 regentijs insistent, quas nos pro singulis Regentibus cum suis rotu-
 lis deputauimus. Et nullus ex præfatis regentibus intra Collegium com-
 morantibus possit habitare nisi in camera pro sua Regentia deputata.
 Cum vero contigerit, aliquem ex Regentibus habitare extra Colle-
 gium, poterit interim Camera pro tali Regentia deputata eligi ab

alio ex collegialibus secundum tenorem constitutionis decimæseptimæ. Ita tamen q̄ cum primum aliquis ex habitantibus intra collegium siue sit collegialis, siue sit capellanus, aut portionista fuerit electus ad regentiam, pro qua est huiusmodi camera deputata, statim ei absq; aliqua mora libere dimittatur: Et idem volumus obseruari si regens existens extra collegiū, fuerit electus in collegialem, vel capellanum, aut admissus in portionistam: Et licet panni pro vestuarijs debeāt esse eiusdem prec̄i, & coloris, in electione tamen pannorum, si qua est, & in ordine induendi, seruetur etiam ordo sessionum: Statuimus insuper, q̄ huiusmodi salarium, præfatis regentibus præstandū, & quecunq; alia stipendia per collegium singulis annis, lectoribus, & quibuslibet officialibus ipsius collegiū præstāda, persoluantur in duabus solutionibus, prima videlicet in fine mēsis Aprilis, vltima vero in principio mēsis octobris cuiuslibet anni, præterq̄ salarium vltimi anni cuiuscunq; ex regentijs artium, quod soluetur in duabus solutionibus, prima in principio mēsis octobris tertij anni, secunda vero in festo purificationis proxime sequenti, in quarū qualibet recipiet quadraginta florenos. Et prædictæ solutiones fiant à receptore præsentibus, Rectore, & cōsiliarijs prout superius dispositum est.

¶ *De absentia Regentium, & lectorum.* XXXVII.

STatuimus, & ordinam⁹, q̄ si propter aliquā ingruētē necessitatē, quispiā regentiū, vel lectorū voluerit à collegio extra opidū se absentare, teneatur petere, & obtinere licentiam à Rectore, & consiliarijs, qui si examinata causa, dignum duxerint, licentiam esse concedendam, possint illam concedere: Dummodo non concedant alicui regenti vltra triginta dies licentiæ in vno anno, siue continuos, siue interpolatos: Et volumus quòd dies, in quo regens prætermiserit lectiones sibi incurrētes, computetur in præfatis triginta diebus absentiar, siue prædictus regens steterit in Collegio, siue in oppido, siue extra nisi sit infirmitate detentus, & insuper statuimus, quòd immediate post electionem Rectoris, & consiliariorum, singulis annis in perpetuum eligantur per eosdem Rectorem, & consiliarios substituti pro singulis regentijs, personæ habiles, & sufficientes, qui tempore absentiar regentium, vel cum præfati regentes cessauerint à lectione ob infirmitatem, aut aliam quancunq; causam, præfati substituti loco ipsorum regentium teneantur continuare, & prosequi eandem lectionem, & omnia alia exercitamenta facere, ad quæ regentes tenebantur: Et teneantur præstare iuramentum, quòd cum omni diligentia, & sollicitudine, continuabunt lectiones, in quibus fuerint substituti, & subrogati. Habeantque

que pro salario dimidium eius, quod secundum rectam computationē principalis regens erat habiturus, & residuum reliquatur pro regentibus in præfatis primis triginta diebus, & nec præfati regētes possint alios quā prædictos substitutos dimittere. Sed si ultra præfatos triginta dies eorundem regentium absentia durauerit, pro illo tempore nihil detur ei de salario suæ regentiæ, sed dimidium detur substituto (vt præmissum est) & residuū sit pro archa collegij, & ultra præfatos triginta dies expectetur regēs per alios triginta dies, ultra quod tēpus si non venerit, aut si intra idem tēpus nō probauerit, legitime fuisse detentū infirmitate, aut carceribus sine culpa sua, aut alia inuitabili necessitate, perdat regentiam.

¶ *De lecturis, & exercitamentis ad qua tenentur Regentes Artium. XXXVIII.*

Quoniam cursus artium, qui debet fieri more Parisiēsi requirit exactam diligentiam, assiduūque laborem: Idcirco ordinamus, quod quilibet regens in hac facultate teneatur legere librum sibi assignatum quolibet anno eorum trium cum quatuor mensibus, per quos durat cursus, vt superius dispositum est. Ita videlicet, quod regens primo anno legat summulas logicales Petri Hispani, vel alterius doctoris cum suis glosis, & notabilibus, & argumentis prout Rectori, & facultati videbitur expedire, & legat regens præfatus duas lectiones ante meridiem, & vnā post meridiem cum suis quæstionibus, & reparationibus quas faciat bis in die, sed à die natalis beatorum apostolorum Petri, & Pauli vsque ad assumptionem virginis poterunt Rector, & consiliarij, si visum fuerit expedire, dispensare cum regentibus artium, vt possint prætermittere vnā ex lectionibus, quæ leguntur ante meridiem, & reparationes quæ fiunt immediate post prandium, & etiam per idem tempus possint præfati Rector, & consiliarij dispensare cum regentibus medicinæ, vt prætermittant vnā ex duabus lectionibus, ita tamen quod semper legatur vnā lectio ante meridiem, & alia post meridiem. In secundo autem anno idem regens eisdem auditoribus, & eisdem horis legat textum logicæ cum suis glosis, notabilibus, quæstionibus, & argumentis, scilicet, librum Prædicabilium Porphyri, librum prædicamentorum Aristotelis, duos libros Perihermenias, duos priorum, & duos posteriorum, quatuor Topicorum, & duos Elenchorum. In tertio vero anno idem regens eisdem auditoribus, & eisdem horis legat philosophiam naturalem Aristotelis cum suis glosis quæstionibus notabilibus, & argumentis, videlicet octo libros physicorum, tres de celo & mundo, nam tertius dimitti poterit, duos de generatione, & corruptione, tres

tres meteororum, nam quartus dimitti poterit, etiam tres libros de anima licet primus eorum celeriter possit transcurri, & quatuor libros paruorum naturalium hoc est de sensu, & sensato, de somno, & vigilia de memoria, & reminiscencia & de longitudine, & breuitate vitæ: Deinde in quatuor mē- sibus residuus vsque ad festum purificationis præfatus regens eisdem audito- ribus, atque eisdem horis, legat sex libros metaphysicorum Aristotelis cū suis glosis & quæstionibus, si quis aut ex regentibus ordinarijs sophismata aut calculationes, directe, vel indirecte, publice, vel occulte legere præsum- pserit, tam in lectionibus, reparationibus vel disputationibus, quam alio quocunque modo pro prima vice eo ipso incurrat penam decem floren- rum, pro secunda vero viginti Archæ collegij applicandorum, pro tertia vero ipso facto priuetur regentia. Si autem alij extra ordinarij lectores, qui- cunque sint, prædicta sophismata, vel calculationes, alijs quàm scholaribus, qui cursum suū cōsumauerint publice vel occulte, legere, vel docere attēta- uerit, eo ipso expellatur ab vniuersitate: Scholares quicūq; audientes prædi- ctas calculationes, vel sophismata, ante quàm cursum suum cōsumauerint, vt præmissum est, pro prima vice perdant cursum, quos peregerint, pro se- cunda efficiantur inhabiles ad recipiendum quemcūq; gradum in hac vni- uersitate: Pro tertia vero expellantur omnino à collegio, & vniuersitate. Cæ- terum in præfatis duobus vltimis annis faciat regens quæstiones, & repara- tiones bis in die sicut in primo anno, in quæstionibus tamen scholarium, non teneatur de rigore ad esse, nisi solus regens summularum, qui re- spondeat ad eorum dubitationes: Teneatur etiam regens ad reparationes communes, & ad conclusiones, seu ad disputationes publicas, ita tamen quod in vna hebdomada fiant reparationes communes, & in alias conclusiones vicissim, seu alternatim, in quibus quidem reparationibus conueniant indifferenter regentes omnes, pariter & discipuli, scilicet, in conclusio- nibus solummodo debent sustentare tres discipuli, scilicet, logicus, & phy- sicus, & metaphysicus, seu moralis, & ibidem teneantur interesse regentes eorum: Durabunt autem prædictæ conclusiones per totum diem, ante & post meridiem, sed reparationes communes solum fieri debent post meri- diem: Præterea decernimus, quod si aliquando Rectori, & consiliarijs visum fuerit, aliquem ex regentibus artium esse adeo habilem, & idoneum quod de eo verisimiliter credatur quod si cursum suum in scriptis relinqueret, posset alijs proficere in futurum, tunc idem Rector, & consiliarij teneantur tem- pore receptionis ad regentiam, vel infra sex menses eidem regenti iniunge- re, quod cursum suum artium ad maiorem vtilitatem posterorum, quan- tum dominus sibi concesserit redigat in scriptis, & sic redactum, & suis expensis decenter conscriptum Rectori tradere, & consignare teneatur, vt

intra

intra alios libros collegij possit reponi. Et vt melius cursum præfatum transcribere, & perficere possit. Volumus q̄ ultra præfatos tres annos, cum quatuor mensibus, per quos durat eius regentia, vt permittitur habeat aliū annum in quo possit ipsum cursum maturius digerere, & exacte limare, pro cuius labore recipiat stipendium, siue salarium integrum illo anno quem admodum in primo, aut secundo Anno suæ regentiæ, super quo Rectoris, & Consiliariorum conscientias oneramus, quòd nisi personis habilibus hoc præcipiant, vel iniungant, si quis vero ex præfatis regentibus hoc adimplere neglexerit, possint Rector, & Consiliarij cū à regētia expellere.

¶ *De cursibus, & examine Bacchalariorum in Artibus. XXXIX.*

Nemo admittatur ad Bacchalarium in Artibus, qui non legitime probauerit se fecisse, & peregisse in hac vniuersitate prædictos cursus, vt supra in Constitutione proxime præcedenti dispositū est, videlicet audisse summulas, & magnam logicā Aristotelis, & philosophiam naturalē vsque ad quartum physicorum inclusiue. Quibus cursibus peractis, atque legitime approbatis facultas magistrorum artium in vespere purificationis virginis Mariæ congregabitur quolibet anno ad eligendum tres magistros examinatores bacchalariorum, quorum vnus ad minus regens in hac vniuersitate fuerit. nec vllus dictorum examinatorum sit actu regens in quauis facultate, nisi alij magistri defuerit, & præfati examinatores postquam fuerint electi, præstabunt iuramentum in præsentia facultatis, q̄ secundum Deum & bonam conscientiam approbabit dignos, & indignos reprobabunt. Incipietur hoc examen, immediate post purificationē virginis, & fiet hoc modo. Sedeat examinandus coram tentatoribus in loco humili, capite detecto modo Parisiensi, & primus examinatus quærat de veritate, & falsitate, alicuius sophismatis, loco examinis summularum, & contra responsionē quæ dabit examinandus arguet solus ille. examinatus vnico medio præcisse. Deinde secundus tentator quærat ab eo pro libro prædicabilium Porphyrij, vel textū alicuius capituli, vel auctoritatem aliquam eius, vel aliquid aliud pertinens ad illum librum. Ad quam quæstionem memoriter respondebit examinandus, & contra responsionē arguet similiter solus ille examinatus vnico medio. Consequenter, tertius magister quæret, & arguet eodem modo circa librum prædicamentorum, & iterum primus circa librum Perihermenas, & deinde secundus circa librum priorum, & sic deinceps per omnem ordinem, tam librorum quàm magistrorum, & finitis libris logicilibus, interrogent circa libros physicales. Sed non sit in eis examen tam rigorosum,

rosam, sicut in logicalibus, ita quod pro omnibus libris physicorum non fiat nisi vnica quaestio, vel propositum, & ibi finietur examen. Quo finito magistri examinatores secreto conferant inter se, an ille sit sufficiens, & admittendus: quod si ita decreuerint omnes, vel maior pars eorum signent eedulam, quam praefatus scholaris accepit à regente suo pro testificatione auditionis librorum. Et tunc procedatur ad examen alterius eodem modo. Sic tamen quod in vna die non examinetur nisi vnus aut duo duntaxat, & non pretermittatur dies, quin vnus ad minus examinetur. fiat examen tempore quo lectiones ordinariae non impediatur, & examinatis omnibus bachalariandis (vt praefertur) assignetur dies in quo praesentibus notario, & vedellis, regens ipsorum det omnibus eis, & in simul gradum solutis prius omnibus expensis, sed si aliquis graduandus in hac nostra vniuersitate tam in praedicto gradu bachalariatus, quam in gradu Licentiae, magisterij, vel doctoratus in quacunque facultate petierit admitti cursus, quos in alia vniuersitate dixerit se fecisse, tunc demum censeatur praefatus cursus peregrisse ad hoc, vt in nostra vniuersitate admittantur, quando legitime probauerit, coram Rectore, & Decano ipsius facultatis in qua vult graduari, se audisse, & peregrisse ea omnia, quae secundum tenorem constitutionis quinquagesimae sextae, de his qui volunt gradum alibi susceptum iterum sibi conferri, & de admittendis cursibus alibi factis, requiruntur. caeterum pro praefato gradu bachalariatus in artibus, soluat vnusquisq; bachalarius pro archa collegij vnum florenum, pro facultate vnum florenum, pro suo regente duos florenos, pro examinatorebus alium florenorum equaliter diuidendum inter eos, pro notario dimidium florenum, pro vedellis alium dimidium, ita q; expensae ordinariae, & necessariae vnus bachalarij artium non excedant sex florenos, sed si contingat aliquem ex collegialibus, aut capellanis quemcunque gradum in alio collegio, vel vniuersitate recipere, eo tempore quo moratur in collegio, eo ipso perdat praebendam. Et si fuerit de vniuersitate priuetur omnibus priuilegijs, & commodis ipsius, nec ad eandem amplius possit admitti. Prohibemus insuper ne praedictum examen bachalariandorum in artibus, nec quodcunque aliud, in quacunque facultate possit fieri priuate, aut secrete, sed fiat publice in gymnasijs collegij, alias examene sit ipso facto nullum, & habeatur pro infecto.

De cursibus, & examine Licentiandorum in Artibus. XL.

Post bachalariatum, qui voluerit ad gradum licentiae in artibus peruenire teneatur continuare lectiones usque ad finem philosophiae naturalis,

sub regente eiusdem facultatis, qua finita audiet ab eodē regente sex libros metaphysicæ, audiet, & à lectore Ethicorū ad minus sex libros morales philosophiæ, & in quarto anno post festum Purificationis virginis teneantur omnes bacchalarij volentes licentari, respondere bis de cōclusionibus sub præsentia sui magistri regentis, hoc modo. Primo enim quinque ex doctoribus, bacchalaris ponent cōclusiones eodem die præsentate suo regente, quorum primus habeat conclusiones in logica, secundus in philosophia. i. in doctrina octo librorum philosophicorū. Tertius in naturali philosophia de residuis libris. Quartus in metaphysica, Quintus in morali doctrina. ad quas conclusiones inuitentur ad arguendum, magistri, & doctores theologiae, & artium, & medicinae, ita q̄ nullialij arguant infra istos gradus. Et si præsentati videbitur poterit moderari tempus, & numerū arguentiū theologorum, & medicorum, vt magistris in artibus supersit tempus ad arguendum, & iste actus durabit à meridie vsq; ad vesperum, qui apud Parisien. dicitur responsiones magnæ. Post aliquot dies respondebunt alij quinque similimodo, & sic consequenter quousq; omnes bacchalaris fecerint suas responsiones magnas per quinarios numeros, ordo autem, & loci huiusmodi respondentium disponentur ad arbitriū Rectoris, & regentis, atque decani facultatis, attendita solum eruditione cuiusque, nō oportet autem, quòd in eis omnibus fiat tanta solennitas actus sicut in primis quinque respondentibus, nec oportet, quòd semper reges eorum sit præsentens in omnibus responsionibus, sed poterit dare alium præsententem qui sit regens pro istis responsionibus. Habebit regens à quolibet suo discipulo bachalario vnum florenum, & vedelli duos argenteos. Durabuntque præfate responsiones maiores vsque ad festum annunciationis beatæ virginis præcise post istas responsiones iterū quilibet bacchalaris teneatur eodem anno facere alias responsiones minores, ideo sic dictas, quia non cum tanta solennitate fieri solent, sed modus respondendi, & præsentendi erit omnino similis alijs, excepto, quòd in eis poterunt admitti ad arguendū bacchalaris condiscipuli respondentium, semper tamen arguat saltem vnus magister. & pro his responsionibus nihil soluant bacchalaris respondentes, & durabunt istæ responsiones minores vsque ad festum sancti Ambrosij præcise, quo die aperitur, & incipit examen Licentiandorum. Nemo autem ad hoc examen admittatur in hac Vniuersitate, qui non legitime probauerit se post Bacchalarium fecisse cursus, & responsiones prædictas. In festo igitur Sancti Ambrosij præfato, congregabuntur, Rector, Decanus, & Magistri facultatis Artium, ad eligendum quatuor Magistros examinatores Licentiandorum, quorum vnus saltem sit, vel fuerit regens Artium in hac Vniuersitate, de quorum numero

nisi in magna penuria magistrorum non possit esse præceptor examinandum. Isti deinde magistri sic electi præsentabuntur per vedellum cancellario, qui cum eis poterit examinare licentiandos, si fuerit doctor in theologia, vel dare vnum vicecancellarium loco sui qui sit etiam doctor in theologia, & si ipse cancellarius non examinauerit, nec dederit aliquem doctorem in theologia, qui examinet, loco sui prouideat Rector de persona idonea die sequenti, aut saltem infra triduum incipient facere examē ante prandium, & post vsq; ad vesperam, obseruado penitus eundem ordinem, & modum qui dictus est in examine baccalariandorum, hoc tamen excepto q̄ hic non proponatur sophysma & fiat maior examinatio circa physicalia, & metaphysicalia, & moralia, quam circa logicalia, & q̄ in paruis naturalibus quaerant examinatores, quolibet, & problemata valde practica, & vulgaria, aut iocosa, examinentq; quolibet die vnum ad minus, & si bachalarius examinandus sit valde doctus duret examen per totum diem, nec plures tamen quam duos in eodem die examinari debent, facto autem examine omnium intrantium per singulos dies, Rector & cancellarius cum examinadoribus compellat examinandos facere epistolas aut versus, aut hymnos ad probandum eorum sufficientias etiam in libris humanitatis ad probandum quoq; eorum humilitatem, & patientiam, faciat eos sedere in terra & tunc soli tentatores poterunt eos conuicijs laceessere citra tamen omnem iniuriam, & seruata omni modestia, non surgant de terra donec quaeratur, si placet omnibus circumstantibus, q̄ promoueantur ad illum gradum, & si aliquis contra se opponat allegando aliquam iniuriam irrogatam, non admittatur, donec satisfecerit ad arbitrium rectoris, & examinantium. Nullus etiam qui sit infamis, leuigiosus, scandalosus, aut inhonestus notabiliter ad talem gradum assummat pro hoc examine, dabit quilibet examinatus duos florenos equaliter diuidendos inter quinque tentatores.

¶ *De Licentijs Artium.* XLI.

FACTO examine cuiuslibet licentiandi, immediate conueniant secrete Rector, & quinque examinadores more Parisiensi, ad conferendum de sufficientia examinati: vt melius videatur titulus honori sibi debiti, & sic fiat quotidie vsq; ad finem totius examinis, & continuo infra triduum cancellarius vniuersitatis, congregatis examinadoribus, adiuratisq; accipiat cedulas omnium licentiandorum, & dabit eas cuilibet examinadori vt secrete eligant primum Licentiandorum, habendo principaliter respectum ad sufficientiam literarum, ipsemet cancellarius, vel pro cancellarius, qui fuit in examine iurabit, & dabit cedulam suam secrete, postea, visitatis cedulis ille erit

erit primus licentiandorum, qui plures habebit cedulas, & scribetur nomen eius in principio rotuli conficiendi. Similis modus est tenendus in electione secundi, & tertii, & cuiuslibet aliorum usque ad finem rotuli: Quo peracto, statim fiant duo rotuli eiusdem tenoris, Quorum vnum retineat antiquior examinatorum, alterum vero cancellarius ponat in manu vedelli, & conuocatis omnibus eis per sua nomina secundum illum ordinem per vocem vedelli sedeant coram Rectore, & cancellario in suo ordine ad recipiendam licentiam: fiat iste actus in ecclesia collegiali sanctorum Iusti, & Pastoris, vel alibi prout Rectori, & facultati visum fuerit expedire: Sedentibus autem sic licenciandis, cancellarius proponat quaestionem spectatoriam, si opus fuerit, ad quam respondebit secundus bacchalariorum, qua finita quaestione, primus eorum nomine omnium faciat elegantem orationem laudibus scientiarum, maxime liberalium artium, & de laboribus suis circa illas facultates, & tandem supplicabit cancellario pro licentijs ad magisterium in eadem facultate: respondebit etiam cancellarius eleganti stillo, laudando facultatem illam, & etiam illos licenciandos, & tandem accepto iuramento eorum concludet faciendo eos licentiatos, autoritate apostolica sibi concessa. &c. & dictis atque persolutis gratijs Deo & cancellario per primū licentiatorū nomine aliorum omnium recedant in pace, & gaudio, soluent isti licentiati pridie ante hunc gradum expensas ordinarias, quae non excedat nouē florenos nam quilibet eorum dabit duos florenos pro archa collegij, pro facultate artium alios duos, & duos pro suo regēte, & vnā facem cereā pro cancellario, & vnum florenū pro vedellis, & vnum pro notario, qui teneatur sibi dare literas licētia (vt moris est) iste actus nō fiat nisi semel in anno, nec in alio tempore quispiā admittatur ad licentiam.

¶ *De gradu magistrj Artium. XLII.*

POST licentias, infra octo dies primus Licentiatorum faciat magistrj sui solēnia nā inuitatis dominis, & amicis suū gradū decoratibus conueniāt omnes decani, & regentes omnium facultatum cum Rectore, & Cancellario vniuersitatis ad capellam nostri collegij, vel ad aliquem alium locum pro arbitrio claustrj vniuersitatis: vbi cancellarius primo quaestionem politicam proponet magistrando stanti coram eo capite detecto, quae spectatoria dominorū inuitatorū dicitur. Deinde idē cancellarius, vel tenens locū eius habeat elegantē cōmendationem scientiarū ipsius magistradi. Tandē dabit ei gradū, & imponat ei birretum cū insignis magistralibus, quo accepto sedebit iuxta Rectorē, & consiliariū nouus magister, & finiet ipsemet actum suū in gratiarū actionibus ad Deū, & ad Rectorē, & consiliariū, & ad